Cosmos Multidisciplinary Research E-Journal
Online Available at www.cmrj.in
Recognized International Peer Reviewed Journal
Impact Factor 5.3
ISSN No. 2456-1665

नांदेड जिल्ह्याच्या गट ग्रामपंचायती मधील तांडे व लोकसंख्येचा अभ्यास

शंकर नामदेव राठोड
उच्च माध्यमिक आश्रम शाळा मरवाळी तांडा
ता. नायगाव जि. नांदेड

प्रस्तावना

नांदेड जिल्ह्यातील तालुका निहाय तांड्याची संख्या पाहता किनवट तालुक्यामध्ये २०२ तांडे असून ते जिल्ह्यात सर्वाधिक आहेत. त्यानंतरर अनुक्रमे मुखेड तालुक्यात १२९ व माहूर तालुक्यात १०८ तांडे असून ते दुसऱ्या व तिसऱ्या स्थानी आहेत. त्यानंतरर हदगांव ७४, लोहा ७२, कंधार ५३, भोकर ५२, देगलूर २९, हिमायतनगर २९, उमरी २४, नायगांव १६, मुखेड १५, अर्धापूर ७, नांदेड ३ धर्माबाद आणि बिलोली तालुक्यात प्रत्येकी १ तांडा आहे. नांदेड जिल्ह्यात एकूण तांड्याची संख्या ८१५ एवढी आहे.

नांदेड जिल्ह्यातील तालुका निहाय बंजारा समाजाच्या लोकसंख्येचा विचार करता किनवट तालुक्यामध्ये ६७०८७ लोकसंख्या असून ती जिल्ह्यात सर्वाधिक आहेत. त्यानंतरर अनुक्रमे मुखेड तालुक्यात ३९२४९ व माहूर तालुक्यात ३५१८२ लोकसंख्या असून ते दुसऱ्या व तिसऱ्या स्थानी आहेत. लोहा २७८१३, भोकर २१९२२, कंधार १९६४३, हदगांव १७२५३ हिमायतनगर १२५८८, उमरी १०६७१, देगलूर ७६२७, मुदखेड ६१२७, नायगांव ६०२७, नांदेड २८३७, अर्धापूर १४९५, बिलोंी २२५ आणि धर्माबाद १५७ या प्रमाणात लोकसंख्या आहे. तर नांदेड जिल्ह्यातील एकूण बंजारा लोकसंख्या २ लाख ७५ हजार ९३१ एवढी आहे.

किनवट तालुक्यातील गट ग्राम पंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या ७६ एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या १५३ एवढी आहे. येंदापेंदा या ग्रामपंचायती अंतर्गत जय भगवान बाबा नगर, हनुमान नगर, महादेव नगर, वामन नगर, जय महादेव नगर, कृष्ण नगर आणि मारोती नगर असे ७ तांडे आहेत. त्यानंतरर दहेगाव चि. ग्राम पंचायत अंतर्गत ५ तांडे, बेंदी तांडा ग्रामपंचायत अंतर्गत ४ तांडे, आंदबोरी ई., आंदबोरी चि. दिग्रस, मलकवाडी, मदनापूर, निचपूर, पार्डी खू., पाथरी राजगड तांडा, देवला नाईक तांडा, धामनदरी, गोंडेमहागाव, कोठारी लोणी, सिंगारवाडी, सारखणी आणि टेंभी रापूर या गट ग्रामपंचायती अंतर्ग प्रत्येकी ३ तीन तांडे आहेत. तर मार्लागोंडा, मलकापूर, मोहाडा, पाटोडा खू, पांगरपहाड, दिपला ना.तांडा, डोंगरगाव, गौरी, गोंडजेवली, गोकुंदा, कोपरा, कनकी, कामठाळा, लिंगी, सिंगोडा, मलकजाम तांडा, शिवणी, दरसांगवी सि., शनिवार पेठ आणि तल्हारी या ग्राम पंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. एका ग्राम पंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात ३२ तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार किनवट तालुक्यामध्ये चिंचखेड तांडा, मालकोल्हारी तांडा, रामू नाईक तांडा, निराळा तांड्यातील बंजारा वस्ती, पाथरी तांडा, दिपला ना.-मध्ये तांडा वस्ती व बंजरा वस्ती, चपला नाईक तांडा, कोठारीमध्ये-बंजारा वस्ती, सिंदगीमध्ये-बंजारा वस्ती, बुरकूलवाडी, भिकू

नाईक तांडा, शिवणी तांडा, रापूर तांडा या १३ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार किनवट तालुक्याच्या ३८ तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

मुखेड तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या ५५ एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या १२६ एवढी आहे. फुटकळवाडी या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत ९ तांडे आहेत. यामध्ये फुटकळ तांडा, सेवादास नगर, काळू तांडा, लखू तांडा, मानसिंग तांडा, लोभा तांडा, अर्जून तांडा, सोसायटी तांडा आणि पि.एफ. सी तांडा यांचा समावेश होतो. त्यानंतरर बापशेट वाडी या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत ७ तांडे आहेत. यामध्ये वादावत तांडा, सुरानुरा तांडा, दामला तांडा, मनु तांडा, कृष्णवाडी तांडा, तोंडार तांडा आणि सोसायटती तांडा आहेत. तर दामका, थोटवाडी, वसूर, कोटग्याळ, हिरानगर आणि बाऱ्हाळी या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ४ तांडे आहेत. हळणी, पिंपळकुंठा, कुंद्राळा, कोटग्याळवाडी, खतगांव प.मु., वंडगीर, शिकारा, उंद्री प.दे. आणि मंग्याळ या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ३ तांडे आहेत. आंदेगांव, जिरगा, चांडोळा, वर्ताळा, जाहूर, कबनूर, सावरगांव वाडी, तांदळी, सावळी, सांगवी बे., आणि शिरूर द. या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात २४ तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार मुखेड तालुक्यामध्ये प्रकाशनगर तांडा, फुटकळ तांडा, काळू तांडा, लोभा तांडा, कमला तांडा, चांडोळा तांडा आणि रावी तांडा या ८ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार मुखेड तालुक्याच्या ३८ तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

माहूर तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या ४७ एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या १०० एवढी आहे. लखमापूर या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत ६ तांडे आहेत. यामध्ये जग्गु नाईक तांडा, देवला तांडा, लखमापूर तांडा, सेवादास तांडा, शिमला माता तांडा, जगदंबा तांडा यांचा समावेश होतो. त्यानंतरर वसराम नाईक तांडा आणि बोरवाडी या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ५ तांडे आहेत. अनमाळ, आष्टा, चोरड, हरडप, लांजी, लसनवाडी, मुंगशी, हिवळणी, वाई बाजार आणि वानोळा या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ३ तांडे आहेत. तांदहा, उमरा, सतीगुडा, रूपा नाईक तांडा, लोकरवाडी, मलकागुडा, मांडवा ता., पाचोंदा, पानोळा, पापलवाडी, असोली, बंजारा तांडा, भोरड, बांडगव्हाण, दत्तमांजरी, दिगडी धा., ईवळेश्वर आणि गोकुळ या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात १५ तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार माहूर तालुक्यामध्ये मेंडकी तांडा, पापलवाडी तांडा, तांदळा तांडा आणि वसंतराव तांडा ४ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार माहूर तालुक्याच्या ४४ तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

हदगांव तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या ३४ एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या ७५ एवढी आहे. मांडवा या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत ७ तांडे आहेत. यामध्ये मथुरा तांडा, वारकवाडी तांडा, सेवालाल नगर, नाईक नगर, वारकवाडी कॅम्प, वसंतनगर, फुलसिंग नगर यांचा समावेश होतो. त्यानंतरर लोहा आणि चोरंबा या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ६ तांडे आहेत. बामणी तांडा या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ५ तांडे आहेत. कार्ला म. आणि मरडगा या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ४ तांडे आहेत. आष्टी, तळेगाव, चाभरा तांडा आणि कवाणा या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ३ तांडे आहेत. वाळकी खू., कनक्याची वाडी, पिंपरखेडा, गागव्हाण, तामसा, रावनगाव मं. आणि चिंच गव्हाण या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात १७ तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार हदगांव तालुक्यामध्ये केशर नाईक तांडा, येवली तांडा, भानेगाव तांडा, गारगव्हाण तांडा आणि नाईक तांडा या ५ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार हदगांव तालुक्याच्या ११ तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

लोहा तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या ३१ एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या ६५ एवढी आहे. माळाकोळी या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत ८ तांडे आहेत. यामध्ये हरीश्चंद्र तांडा, विठ्ठोबा तांडा, रूपलातांड, परशुराम तांडा, सिताराम तांडा, देवला तांडा, भिलू तांडा, खिरू तांडा यांचा समावेश होतो. त्यानंतरर उमरा आणि सावरगाव न. या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ६ तांडे आहेत. लिंबोटी या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत ४ तांडे आहेत. वडगांव, धानोरा, हाडोळी जा. आणि चोंडी या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ३ तांडे आहेत. देवला तांडा, डोंगरगांव, गौंडगांव, घोटका, रिसनगाव आणि सायाळ या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात १७ तांडे आहेत.

Cosmos Multidisciplinary Research E-Journal Online Available at www.cmrj.in
Recognized International Peer Reviewed Journal Impact Factor 5.3 ISSN No. 2456-1665

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार लोहा तालुक्यामध्ये आष्टूर तांडा आणि शेवडी तांडा या २ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार लोहा तालुक्याच्या 30 तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

कंधार तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 28 एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या 47 एवढी आहे. नागलगाव, तळ्याचीवाडी आणि बिजेवाडी या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ४ तांडे आहेत. कुरूळा आणि रूई या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ३ तांडे आहेत. चौकी महाकाय, गऊळ, मानसिंग वाडी, पानशेवडी, आणि उमरज या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात १७ तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार कंधार तालुक्यामध्ये ऊदा तांडा, जयराम तांडा, नेहरू नगर तांडा, पांगरा तांडा आणि ढाकू तांडा या ५ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार कंधार तालुक्याच्या १५ तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

भोकर तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 30 एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या 49 एवढी आहे. देवठाणा या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ५ तांडे आहेत. यामध्ये रामनगर तांडा, आमरूनाईक तांडा, कासारपेठ तांडा, विष्णुनगर तांडा, देवठाणा तांडा यांचा समावेश होतो. बेंदगी आणि धारजनी या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ४ तांडे आहेत. भूरभूशी आणि चित्तगिरी या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ३ तांडे आहेत. भूधानोरा तांडा, जाकापूर, नांदा बु., भोसी आणि बल्लाळ या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात 20 तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार भोकर तालुक्यामध्ये सावरगांवमेंट तांडा, जांभळी तांडा, गोपी तांडा, आमठाणा तांडा, धावरी खू. तांडा, दिवशी खू. तांडा, आमरूनाईक तांडा, कासारपेठ तांडा, देवठाणा तांडा आणि पाकी तांडा या 10 तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार

भोकर तालुक्याच्या 19 तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

हिमायतनगर तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 18 एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या 29 एवढी आहे. दरेसरसम, खैरगाव जं. आणि कांडली बु. या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ३ तांडे आहेत. बोरगडी, दाबदरी आणि वाई या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात 11 तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार हिमायतनगर तालुक्यामध्ये पोटा तांडा, फुलसिंग तांडा, पवना तांडा, कौठा तांडा आणि वाई तांडा या 5 तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार हिमायतनगर तालुक्याच्या 12 तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

उमरी तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 16 एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या 22 एवढी आहे. अस्वलदरी आणि वसंतनगर या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी ३ तांडे आहेत. ईश्वर नगर आणि कळगांव या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात 12 तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार उमरी तालुक्यामध्ये शिलेगाव तांडा, वाघाळा तांडा, सिंधी तांडा, वसंतनगर तांडा, फुलसिंग तांडा, दुर्गा तांडा आणि पोमा नाईक तांडा या 7 तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार उमरी तालुक्याच्या 3 तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

नायगांव तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 13 एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या 16 एवढी आहे. कुंटूर आणि कृष्णूर या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात 11 तांडे आहेत. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली

आहे. या तरतुदीनुसार नायगांव तालुक्याच्या 10 तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

मुदखेड तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 9 एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या 15 एवढी आहे. चिकाळा तांडा या ग्रामपंचायती अंतर्गत मोठा तांडा, सेवालाल तांडा आणि तलाव तांडा या ग्रामपंचायी आहेत. चिकाळा, बारड आणि राहिपिंपळगाव तांडा या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात 4 तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार मुदखेड तालुक्यामध्ये सरकाळी तांडा, गोबरा तांडा आणि तोरना तांडा या ३ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार मुदखेड तालुक्याच्या 8 तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

मुदखेड तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 12 एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या 29 एवढी आहे. गवडंगाव या ग्रामपंचायती अंतर्गत एकूण ५ तांडे आहेत. यामध्ये पूर्व तांडा, पश्चिम तांडा, नाईक तांडा-१, नाईक तांडा-२, नाईक-३ यांचा समावेश होतो. हनेगाव आणि गो. गो. तांडा या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी 4 तांडे आहेत. बिजलवाडी आणि लोणी या ग्रामपंचायी अंतर्गत प्रत्येकी ३ तांडे आहेत. किणी, मरखेल आणि शिवळणी या गट ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी २ तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात 4 तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार मुदखेड तालुक्यामध्ये चव्हाण वाडी आणि शिळवणी तांडा या २ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार मुदखेड तालुक्याच्या 6 तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

अर्धापूर तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 4 एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या 6 एवढी आहे. लहान आणि चेनापूर या ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी 2 तांडे आहेत. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात 2 तांडे आहेत. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली

आहे. या तरतुदीनुसार अर्धापूर तालुक्याच्या 2 तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

नांदेड तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 4 एवढी आहे. तर गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांड्याची संख्या 7 एवढी आहे. बाभूळगाव या ग्रामपंचायती अंतर्गत एकूण 4 तांडे आहेत. यामध्ये हेमला तांडा, जयसिंग तांडा, राजू तांडा, इंदिरा नगर तांडा यांचा समावेश होतो. तर एका ग्रामपंचायती अंतर्गत प्रत्येकी एक या प्रमाणात 3 तांडे आहेत.

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार नांदेड तालुक्यामध्ये हेमला तांडा आणि वाघी तांडा या २ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार नांदेड तालुक्याच्या 2 तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असल्यामुळे तेथे स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापण करता येऊ शकते.

धर्माबाद तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 1 एवढी आहे. बिलोली तालुक्यातील गट ग्रामपंचायती अंतर्गत तांडे आणि लोकसंख्या यांची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, गट ग्रामपंचायतीची संख्या 1 एवढी आहे.

निष्कर्ष

१. किनवट तालुक्यात ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या अलेले १३ तांडे असून ते जिल्ह्यात सर्वाधिक आहेत. त्यानंतर अनुक्रमे भोकर १०, मुखेड ८, उमरी ७, कंधार, हिमायतनगर व हदगांव प्रत्येकी ५, माहूर ४, मुदखेड ३, लोहा, देगलूर व नांदेड प्रत्येकी २ तांड्यामध्ये ६०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या आहे. म्हणजेच मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ६०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार नांदेड जिल्ह्यातील ६६ तांड्याना स्वतंत्र ग्रामपंचायतीचा दर्जा मिळणे आवश्यक आहे.

२. किनवट तालुक्यात ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या अलेले ४७ तांडे असून ते जिल्ह्यात सर्वाधिक आहेत. त्यानंतर अनुक्रमे माहूर ४४, मुखेड ३८, लोहा ३०, भोकर १९, कंधार ६, हिमायतनगर १२, हदगांव ११, नायगांव १०, मुदखेड ८, देगलूर ६, नांदेड, अर्धापूर व उमरी प्रत्येकी २ तांड्यामध्ये ३०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या आहे. म्हणजेच मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये डोंगरी भागात ग्रामपंचायतीची स्थापना करण्यासाठी किमान लोकसंख्या ३०० असावी अशी तरतूद केली आहे. या तरतुदीनुसार नांदेड जिल्ह्यातील २४८ तांड्याना स्वतंत्र ग्रामपंचायतीचा दर्जा मिळणे आवश्यक आहे.

३. नांदेड जिल्ह्यातील तालुका निहाय गट ग्रामपंचायती २०० पेक्षा जास्त व ३०० पेक्षा कमी लोकसंख्या अलेले तांड्याची माहिती देण्यात आली आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, किनवट तालुक्यात २०० पेक्षा

जास्त व ३०० पेक्षा कमी लोकसंख्या असलेले ४५ तांडे असून ते जिल्ह्यात सर्वाधिक आहेत. त्यानंतर अनुक्रमे मुखेड ३२, माहूर २८, लोहा १५, हदगांव १३, भोकर १०, कंधार ९, उमरी ८, हिमायतनगर ७, देगलूर ४, धर्माबाद व बिलोली प्रत्येकी २ आणि नायगांव व नांदेड प्रत्येकी १ तांड्यामध्ये २०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या आहे. म्हणजेच नांदेड जिल्ह्यामध्ये ३०० पेक्षा कमी लोकसंख्या असलेले १७७ तांडे आहेत.

४. मुंबई ग्रामपंचायत कायदा १९५८ मधील कलम ५ अन्वये ३१४ तांड्यामध्ये स्वतंत्र ग्रामपंचायत स्थापन करता येऊ शकते. २०० पेक्षा जास्त व ३०० पेक्षा कमी लोकसंख्या असलेल्या तांड्याची संख्या १७७ आहे. तर १०० पेक्षा जास्त व २०० पेक्षा कमी लोकसंख्या असलेल्या तांड्याची संख्या १७५ आहे. म्हणजेच आजच्या स्थितीमध्ये नांदेड जिल्ह्यात ६६६ तांड्यामध्ये स्वतंत्र ग्रामपंचायत नाही.

संदर्भग्रंथ

१. कुलकर्णी अ. ना., २०००, भारतीय स्थानिक स्वशासन, विद्या प्रकाशा, नागपूर,
२. वळसंगकर कृ. ना., १९७४, शासकीय यंत्रणा, सुविचार प्रशासन मंडळ, पुणे व नागपूर,
३. काळे भगवान, १९८६, मराठवाडा काल आणि आज, संकेत प्रकाशन, जालना
४. दार कमिशन व जे.वी.पी. समिती अहवाल, १९४८
५. राठोड पंडित "बंजारा बोलीतील लोकसाहित्याचा चिकित्सक अभ्यास", आचार्य पदवीचा प्रबंध
६. आगलावे प्रदिप, सामाजिक संशोधन पद्धतीशास्त्र व तंत्रे, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर
७. दराडे एस. डी., प्रथमावृत्ती २०१३, संशोधन पद्धती, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव